

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

## КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни  
**ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)  
галузь знань **24 «Сфера обслуговування»**  
спеціальність : **242 «Туризм»**  
освітня програма **«Туризм», «Міжнародний туристичний бізнес»**  
вид дисципліни **обов'язкова**  
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: к.г.н., доц. Юрченко С.О.

## **2. Навчальний контент (план лекцій)**

### **Тема 1. Загальні відомості про науку та наукова картина світу**

Категорія «наука». Етапи розвитку науки.

Визначення науки в сучасному її вигляді.

Мета, об'єкт, предмет науки.

Функції науки.

Наука як пізнання дійсності.

Наукова школа і її ознаки.

«Витік мізків».

### **Тема 2. Наукова картина світу**

Категорія «світогляд».

Типи світогляду: життєвий, міфологічний, релігійний, філософський (науковий), художній.

Складові наукової картини світу: загальнонаукова, природничо-наукова, суспільно-наукова картини світу.

Наукове пізнання та побутове пізнання.

Організація наукової діяльності в Україні.

### **Тема 3. Наука і технічний прогрес**

Науково-технічний потенціал і його значення для розвитку економіки країни.

Поняття «науково-технічний прогрес» (НТП).

Поняття «науково-технічна революція» (НТР).

Співвідношення понять НТП і НТР.

Критерії проведення грані між НТП і НТР.

Періодизація НТП.

Хвилі НТР.

Етапи розвитку НТР, їх сутність.

Склад і призначення науково-виробничого об'єднання.

Склад і призначення міжгалузевого науково-технічного комплексу.

Склад і призначення міжгалузевого державного об'єднання та інженерного центру.

Зміни у взаємостосунках науки і виробництва.

### **Тема 4. Класифікація наук**

Історія класифікації наук.

Принципи класифікації наук.

Фундаментальні і прикладні науки.

Організація сучасної системи наук.

Загальна класифікація сучасних наук.

Предмет дослідження природних наук.

Предмет дослідження суспільних наук.

Предмет дослідження технічних наук.

Групи наук згідно з класифікацією ВАК України.

### **Тема 5. Інформація та її оцінка**

Поняття «інформація» і засоби її передачі.

Інформатика і напрями її розвитку.

Інформаційна потреба.

Кількісна оцінка інформації.

Критерій цінності інформації.

## **Тема 6. Типологія інформації і основні види видань. Пошук інформації.**

Інформаційні джерела. Первинна інформація. Вторинна інформація.

Види інформації.

Схема збору і аналізу наукової інформації.

Пошук інформації.

Прямі і непрямі методи вивчення інформаційних потреб.

Старіння інформації.

Бібліотеки світу.

Загальнодержавна служба науково-технічної інформації в Україні.

Носії інформації.

Види пошуку інформації.

Довідково-інформаційний фонд.

Основний і довідковий фонди.

Алфавітний, систематичний і наочний каталоги.

Види видань: бібліографічний, реферативний, оглядовий.

Використовування Інтернету.

Буквена і цифрова ідентифікація країн.

Інформаційно-пошукова мова.

Універсальна десятикова класифікація.

Бібліотечно-бібліографічна класифікація.

## **Тема 7. Наукове дослідження – основна форма наукової роботи**

Наукове дослідження – один з видів пізнавальної діяльності.

Правила наукового вивчення. Метод Декарта.

Мета наукового дослідження.

Об'єкт наукового дослідження.

Предмет наукового дослідження.

Принципи наукового пізнання.

Методи доведення достовірності наукового дослідження.

Схема виконання науково-дослідної роботи.

Ознаки класифікації наукових досліджень.

Мета фундаментальних досліджень.

Мета прикладних досліджень.

Науково-технічні розробки. Науково-технічні послуги.

Наукова та інноваційна діяльність в Україні.

## **Тема 8. Елементи системи знань і наукової діяльності**

Навчання, теорія, концепція, ідея, принцип, аспект, методологія, методика, метод дослідження, науковий закон, гіпотеза, мислення, поняття, думка, висновок, категорія, термін, визначення, науковий факт, проблема, ключове слово.

## **Тема 9. Рівні методології наукового пізнання**

Категорія «методологія».

Три рівні в методології наукового пізнання.

Складові частини наукового дослідження.

Стадії наукового дослідження.

Розвиток наукового пізнання.

Парадигма – парадокс – нова парадигма.

## **Тема 10. Методи наукового пізнання. Методи емпіричного рівня дослідження**

Методи наукового пізнання: спеціальні і загальні.

Методи емпіричного дослідження.

Спостереження, види спостережень,

Порівняння, правила порівняння.

Історичний метод.

Вимірювання, об'єкт вимірювання, засіб вимірювання, види вимірювань.

Експеримент, види експериментів.

Соціологічний експеримент як метод дослідження.

## **Тема 11. Методи емпіричного і теоретичного рівнів дослідження**

Методи емпіричного і теоретичного рівнів дослідження: абстрагування, ідеалізація, аналіз і синтез (прямий, елементарно-теоретичний, структурно-генетичний), індукція і дедукція, аналогія, формалізація.

Категорія «модель». Моделювання. Види моделей: макетні (натуральні), фізичні, математичні, функціональні.

Статистична обробка й оцінка даних.

Системний підхід. Теорія систем.

## **Тема 12. Методи теоретичного дослідження**

Рівні теоретичного пізнання.

Результати теоретичного рівня пізнання.

Аксіоматичний метод теоретичного дослідження.

Значення терміну «гіпотеза». Види гіпотез. Гіпотетичний метод.

Метод сходження від абстрактного до конкретного. Етапи процесу пізнання сходження від абстрактного до конкретного.

## **Тема 13. Оформлення наукових робіт**

Загальні положення.

Реферування тексту.

Курсова робота.

Бакалаврська робота.

Магістерська робота.

Дисертаційна робота.

Загальні вимоги. Ілюстрації. Таблиці. Формули.

Список літератури. Посилання до джерел.

Додатки.

Апробація наукових результатів. Види апробації. Повідомлення, доповіді, дискусії на семінарах, конференціях, симпозіумах, з'їздах та ін. Публікація наукових результатів у вигляді тез, статей, монографій, письмового рецензування роботи та ін. Автореферат дисертації. Рецензія на книгу, монографію, дисертацію. Доповідь або повідомлення. Науковий звіт.

Академічна недоброчесність – виклик інтелектуальної спроможності нації. Унікальність і плагіат в наукових роботах. Перевірка унікальності. Типи плагіату. Основні положення роботи сучасних серверів перевірки унікальності тексту. Робота із структурою тексту. Перетворення тексту. Збільшення об'єму тексту. Санкції за плагіат.

## **2. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для самостійної роботи**

### **Семінарське зайняття 1. Загальні відомості про науку (4 год.)**

Внесок вчених у розвиток науки:

Фалес,

Демокрит,

Аристотель,

Ібн Сіна,

Ібн Рушд,

Біруні,

Н. Коперник,

Г. Галілей,

Дж. Бруно,

Ф. Бекон.

Сучасні вчені (за вибором студентів)

**Повідомлення за планом:**

-Місце народження

-Роки життя

-Сім'я та її вплив на формування наукового світогляду вченого,

-Країни проживання,

-Освіта, вчителі,

-Наукові інтереси, внесок вченого в розвиток науки.

**Семінарське зайняття 2. Типологія інформації і основні види видань та пошук інформації (2 год.).**

Інформаційні джерела. Найбільші бібліотеки світу.

Види інформації. Первинна інформація. Вторинна інформація.

Схема збору і аналізу наукової інформації.

Прямі і непрямі методи вивчення інформаційних потреб.

Носії інформації. Види пошуку інформації.

Довідково-інформаційний фонд. Основний і довідковий фонди. Алфавітний, систематичний і тематичний каталоги.

Види видань: бібліографічний, реферативний, оглядовий. Використовування Інтернету.

Буквена і цифрова ідентифікація країн. Інформаційно-пошукова мова. Універсальна десяткова класифікація. Бібліотечно-бібліографічна класифікація.

**Семінарське зайняття 3.** Захист рефератів (2 год.)

**Практичне заняття 1.** Розрахунок індексу Бойса ( $I$ ):

$$I = \sum_{j=1}^n \left| \frac{R_i}{\sum R_i} - \frac{1}{n} \right| \cdot 100,$$

де  $R_i$  – відстань від геометричного центра до будь-якої точки кордону;  
 $n$  – кількість точок, поставлених на кордоні території.

Для розрахунку індексу Бойса можна використовувати таблицю 1.

Таблиця 1

| Розрахунок індексу Бойса |                     |          |            |                        |                                                          |
|--------------------------|---------------------|----------|------------|------------------------|----------------------------------------------------------|
| № точок<br>на межі       | Координати<br>точок |          | $R_i$      | $\frac{R_i}{\sum R_i}$ | $\frac{R_i}{\sum R_i} - \frac{1}{n}$                     |
|                          | x                   | y        |            |                        |                                                          |
| 1                        |                     |          |            |                        |                                                          |
| 2                        |                     |          |            |                        |                                                          |
| ....                     |                     |          |            |                        |                                                          |
| N                        |                     |          |            |                        |                                                          |
|                          | $\sum x$            | $\sum y$ | $\sum R_i$ |                        | $\sum \left  \frac{R_i}{\sum R_i} - \frac{1}{n} \right $ |

**Практичне заняття 2.** Розрахунок індексу концентрації ( $I$ ). (2 год.)

$$I = \frac{1}{2} \sum_{i=1}^n |P_i - S_i| \cdot 100\%,$$

де  $P_i$  – частка населення  $i$ -ої області в загальній кількості населення країни;

$S_i$  – частка площі  $i$ -ої області в загальній площі країни.

Він може коливатися від 0 до 100 %: від абсолютно рівномірного до абсолютно нерівномірного розміщення. Цей індекс можна використовувати при характеристиці розподілу об'єктів промисловості, сільського господарства, туризму, готельно-ресторанної справи (замість  $P_i$  підставляються відповідні значення).

Індекс Бойса змінюється від 0 до 200. Якщо індекс Бойса наближається до 0, то конфігурація наближається до кола, тобто вона зручна для розвитку внутрішніх транспортно-економічних зв'язків. Якщо індекс Бойса наближається до 200, то конфігурація території витягнута. У результаті транспортно-економічні зв'язки подовжуються, що позначається на підвищенні вартості продукції.

**Практичне заняття 3.** Розрахунок коефіцієнта кореляції (2 год.)

Розрахунок коефіцієнта рангової кореляції Спірмена ( $r_c$ ) за формулою:

$$r_c = 1 - \frac{6 \sum d^2}{N^3 - N} = 1 - \frac{6 \sum d^2}{N(N^2 - 1)},$$

де  $d^2$  – квадрат різниці рангу;

$N$  – кількість елементів сукупності або «пар» порівнюваних рангів.

Числове значення змінюється в межах від +1 до -1, тобто  $-1 \leq r \leq 1$ . Якщо зв'язок прямий, то має позитивні значення, якщо зворотний, то має негативні значення. При ослабленні кореляційної залежності абсолютна величина  $r$  зменшується; при відсутності залежності  $r = 0$  або близькій до неї. Кореляційний зв'язок сильніший, коли ближче  $r$  до +1 або -1. Про силу кореляції дає уявлення градація коефіцієнтів кореляції:

$0,7 < |r| < 1$  – кореляція висока;

$0,4 < |r| \leq 0,7$  – кореляція середньої сили;

$0,2 < |r| \leq 0,4$  – кореляція низька;

$|r| \leq 0,2$  – кореляція мізерно мала.

Для розрахунку коефіцієнта кореляції статистичні дані проранжуємо, тобто присвоїмо ранг у порядку зменшення ознаки. Далі необхідно переглянути всі ранги. Справа в тому, що бувають випадки, коли кілька об'єктів мають один і той же ранг. Наприклад, якісь два регіони ділять друге і третє місця за площею, а три регіони за кількістю внутрішніх туристів займають 4, 5 і 6 місця в ранжированому ряді. Ці випадки відомі під назвою «об'єднаних рангів». У такій ситуації перед розрахунком коефіцієнта кореляції необхідно присвоїти кожному регіону (об'єкту) середнє значення об'єднаних рангів. Так, наприклад, для регіонів значення рангів за площею дорівнюватиме 2,5, а за кількістю внутрішніх туристів – 5. Потім обчислюється коефіцієнт кореляції, використовуючи значення, надані об'єктам, які мали «об'єднані ранги».

#### **Практичне заняття 4. Написання рецензії (1 год.)**

Рецензія повинна включати наступну інформацію:

1. Повна назва статті, посада автора статті, П.І.Б. автора.
2. Короткий опис проблеми, якій присвячена стаття.
3. Актуальність статті, що надається.
4. Найбільш важливі аспекти, розкриті автором в статті.
5. Рекомендацію до публікації.
6. П.І.Б. рецензента, підпис.

Фрази, рекомендовані для написання рецензії на наукову статтю:

- Автор у своїй роботі дає детальний аналіз...
- Автор грамотно аналізує...
- Автор цієї статті акцентує увагу...
- Автор демонструє високий рівень знань в області...
- Автор на конкретних прикладах доводить...
- Автор на основі великого фактичного матеріалу розглядає...
- Автор звертає увагу на те, що...
- Автор справедливо відмічає...
- Автор успішно аргументує свою власну точку зору...
- Автором запропоновані оригінальні ідеї...
- Актуальність справжнього дослідження полягає в...
- В якості основних моментів використовуваної автором методології...
- В статті автор розглядає...

- В статті аналізуються основні підходи...
- В статті виявлені і розкриті основні проблеми...
- Важливим в статті є розгляд...
- Ця стаття демонструє...
- Досить детально автором вивчені (представлені, викладені)....
- Роботу, що рецензується, відрізняють новизна та доказовість ряду ідей.
- В цій науковій статті розкривається ряд цікавих аспектів...
- Стаття виконана на високому науковому рівні, містить ряд виведень, що представляють практичний інтерес.
- Стаття містить певну концепцію...
- Теоретична значущість цієї статті полягає в детальном автором вивченні ... (представлені, викладені, описані)...

### 3. Завдання для самостійної роботи

| № з/п | Види, зміст самостійної роботи                                                                                                                                                                                                                                                   | Кількість годин |              |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|
|       |                                                                                                                                                                                                                                                                                  | денна форма     | заочна форма |
| 1     | <b>Загальні відомості про науку та наукова картина світу</b><br>Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо сучасних теорій і концепцій наукової картини світу.                                                                                                     | 4               | 10           |
| 2     | <b>Наука і технічний прогрес</b><br>Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо інноваційного та технологічного бізнесу. На основі вивчення додаткової літератури привести приклади.                                                                                | 4               | 10           |
| 3     | <b>Класифікація наук</b><br>Лекційний матеріал доповнити детальним поглибленням щодо сучасних класифікацій наук. Оволодіти уміннями визначити основні класифікації наук. Розглянути особливості визначення УДК.                                                                  | 4               | 10           |
| 4     | <b>Загальні відомості про інформацію та її оцінка. Типологія інформації і основні види видань та пошук інформації</b><br>Робота з навчальною і довідниковою літературою. Знайомство з системою каталогів у бібліотеці ХНУ.                                                       | 4               | 10           |
| 5     | <b>Елементи системи знань і наукової діяльності</b><br>Вивчати та оволодіти умінням користуватися елементами системи знань і наукової діяльності. Підготовка до диктанту по термінам.                                                                                            | 4               | 6            |
| 6     | <b>Методи дослідження. Методи емпіричного рівня дослідження. Методи емпіричного і теоретичного рівнів дослідження. Методи теоретичного дослідження.</b><br>Розглянути основні методи, які можна застосовувати в дослідженнях по спеціальності. Підготовка до контрольної роботи. | 13              | 21           |
| 7     | <b>Оформлення наукових робіт та правила оформлення наукових робіт</b><br>Оволодіти умінням оформлення наукових робіт, підготувати реферати, рецензії та відгуки на контрольні роботи за заданою тематикою. Підготувати реферат. Підготувати короткі                              | 12              | 11           |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                               |    |    |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
|  | повідомлення до захисту реферату; тези, доповіді на конференцію (наукову статтю). Оволодіти умінням використовувати правила оформлення наукових робіт (оформлення тексту, оформлення списку літератури, ілюстрацій, таблиць, формул та ін.). Написання відгуку та рецензії на наукову роботу. |    |    |
|  | Разом                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 45 | 78 |

### **Реферат**

Реферат з дисципліни «Основи наукових досліджень» присвячене вивченню окремих питань з курсу.

Кожне завдання повинне містити:

1. Титульна сторінка
2. Зміст
3. Вступ
4. Основна частина
5. Висновки
6. Список використаних джерел (не менше 15)

Загальний обсяг контрольної роботи – 10–12 сторінок

Текст роботи набирається на комп'ютері через 1,0 інтервалу на стандартних аркушах формату А4 (210\*297 мм). Поля: з лівого боку – 25 мм, з правого – 15 мм, зверху – 15 мм, знизу – 15 мм. Абзацний відступ повинен бути скрізь однаковий – 1,0 см. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркушу. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт.

Сторінки роботи повинні бути пронумеровані, нумерація наскрізна (номер сторінки – в правому нижньому куті аркуша).

### **Теми рефератів**

1. Наука як форма пізнання світу. Сутність науки.
2. Предмет, завдання і функції науки.
3. Особливості об'єкта, суб'єкта, цілеспрямування засобів і результатів.
4. Методологічна єдність і багатоманітність сучасної науки.
5. Міграція методів, засобів і концептуальних схем з однієї галузі знання в іншу.
6. Методологічне значення діалектики єдності та багатоманітності наук.
7. Етичні норми науки.
8. Цінності науки: універсалізм, спільність володіння, безкорисливість, скептицизм.
9. Структура методології наукового дослідження, її основні різновиди.
10. Обґрунтування проблеми наукового дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження.
11. Основні форми наукового пізнання (факт, гіпотеза, закон, концепція, теорія).
12. Поняття про наукові факти та їх роль у науковому дослідженні.
13. Формування та обґрунтування наукових гіпотез. Види гіпотез.
14. Наукові закони.
15. Поняття наукової теорії, її сутність та структура.

16. Спростування як засіб розвитку наукового пізнання.
17. Сутність та правила аргументації.
18. Класифікаційна проблема в сучасній науці. Принципи класифікацій.
19. Поняття та базові характеристики методів наукових досліджень.
20. Типологія методів наукового пізнання: спеціальні та загальнонаукові.
21. Класифікація та характеристика загальнонаукових методів.
22. Основні групи загальних методів.
23. Емпіричні методи: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент.
24. Методи, які використовуються як на емпіричному рівні, так і на теоретичному: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін.
25. Методи теоретичного рівня наукового пізнання: аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, від абстрактного до конкретного.
26. Системний аналіз як загально-науковий метод дослідження.
27. Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем. Основні поняття синергетики.
28. Наукове прогнозування як метод дослідження: зміст, основні види та технологія здійснення.
29. Сутність та типологія прогнозів та методів прогнозування.
30. Об'єкт, предмет, функції економічного прогнозування.
31. Етапи і технологія прогнозування.
32. Поняття «наукова інформація» та її функції. Загальні підходи та принципи формування інформаційного забезпечення наукового дослідження. Роль інформації в наукових дослідженнях. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності.
33. Класифікація наукових досліджень. Літературні джерела, матеріали практики, результати наукових досліджень, нормативні документи.
34. Принципи збирання інформаційного матеріалу: цілеспрямованість, структурованість, вибірковість.
35. Інформаційні ресурси та технології в науковому дослідженні.
36. Математичні методи в науковому дослідженні: види та їх характеристика.
37. Сутність та основні етапи організації наукового дослідження.
38. Наукова проблема, її постановка та формулювання.
39. Конкретизація проблеми дослідження.
40. Наукова проблема і гіпотеза.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов А. Язык науки. – [пер. с англ. Предисл. Б. Д. Сергиевского]. – М. : Мир, 1985. – 280 с.
2. Алексеев А. И., Ковалев С. А., Ткаченко А. А. География сферы обслуживания. Основные понятия и методы. – Тверь : Твер. гос. ун-т, 1993. – 152 с.
3. Баюра В. Н. Историко-культурный каркас территории и методы его изучения и картографирования / В. Н. Баюра // Туризм и рекреация:

фундаментальные и прикладные исследования: Труды III международной научно-практической конференции. МГУ им. М. В. Ломоносова, географический факультет, Москва, 24-25 апреля 2008 г. – М. : АНО «Диалог культур», 2008. – С. 190–194.

4. Бейдик О. О. Ресурсно-рекреаційні домінанти регіонів України / Наукові дослідження до потреб туризму. Матеріали «круглого столу». – К.: Обрії. – 2006. – С. 47–54.

5. Вардомский Л. Б., Мироненко Н. С. Пособие к практическим занятиям к курсу «Экономическая география зарубежных социалистических стран Европы». – М. : МГУ, 1983. – 80 с.

6. Голиков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – 2-ге вид. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2006. – 144 с.

7. Голиков А. П., Черванёв И. Г. Математическое моделирование пространственных исследований в географии. – Харьков : Вища школа. Изд-во при Харьк. ун-те, 1979. – 94 с.

8. Горный Е., Вигурский К. Развитие электронных библиотек – мировой и российский опыт, проблемы, перспективы [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://fanread.ru/book/2415310/>?

9. Грезнева О. Научные школы: принципы классификации / Высшее образование в России. 2004. № 5. С. 42–43.

10. Гурштейн А. А. Наука и протонаука [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://omdp.narod.ru/gip/nipn.htm>

11. Данченко Т. А. Изучение информационного обеспечения научных исследований. Некоторые вопросы методики // Информационное обеспечение научных исследований. Сб. научных трудов. – Л. : БАН, 1990. – С. 39 – 49.

12. Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

13. Державна служба туризму і курортів [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.tourism.gov.ua>

14. Економічна та соціальна географія: Навчально-методичний посібник з основ наукових досліджень, виконання курсових і кваліфікаційних робіт для студентів спеціальності / [Є. І. Басманов, М. В. Куценко, Л. М. Немець та ін.]; за заг. ред. К. А. Нємця – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2004. – 190 с.

15. Закон України «Об информации» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://dev.hvosting.ua/support/law/LegislationArticle2>

16. Зарецкий Е. Виды мировоззрений и формы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.syl.ru/article/167479/new\\_vidyi-mirovozzreniy-i-formyi](http://www.syl.ru/article/167479/new_vidyi-mirovozzreniy-i-formyi)

17. Зуева В. Фундаментальные и прикладные науки. К прикладным наукам относятся какие науки? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.syl.ru/article/203427/new\\_fundamentalnyie-i-prikladnyie-nauki-k-prikladnyim-naukam-otnosyatsya-kakie-nauki](http://www.syl.ru/article/203427/new_fundamentalnyie-i-prikladnyie-nauki-k-prikladnyim-naukam-otnosyatsya-kakie-nauki)

18. История науки [Электронный ресурс] – Режим доступа : [https://ru.wikipedia.org/wiki/История\\_науки](https://ru.wikipedia.org/wiki/История_науки)
19. Карманова Т. Е., Каурова О. В., Малолетко А. Н. Статистика туризма – Tourism statistics : учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : КНОРУС, 2012. – 208 с. – Текст парал. рус., англ. – (Бакалавриат)
20. Карты географические [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://geosite.com.ru/pageid-209-4.html>
21. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. – 2-е видання, перероблене і доповнене. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 208 с.
22. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень [http://studbooks.net/70288/buhgalterskiy\\_uchet\\_i\\_audit/klassifikatsiya\\_nauk\\_regulirovanie\\_nauchnoy\\_deyatelnosti](http://studbooks.net/70288/buhgalterskiy_uchet_i_audit/klassifikatsiya_nauk_regulirovanie_nauchnoy_deyatelnosti)
23. Краткий обзор методов кластерного анализа [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.biometrika.tomsk.ru>
24. Криворученко В. К. Научные школы [Электронный ресурс] / В. К. Криворученко. – Режим доступа : [http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2011/2/Krivoruchenko\\_Scholar\\_Schools/](http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2011/2/Krivoruchenko_Scholar_Schools/)
25. Кузин Ф. А. Магистерская диссертация. Методика написания, правила оформления и процедура защиты : Практическое пособие для студентов-магистрантов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Ось-89, 1999. – 304 с.
26. Лейзерович Е. Е. Теория и практика экономического районирования: Курс лекцій. – М. : Изд. Российского открытого ун-та, 1994. – 73 с.
27. Логинова Н. А. Феномен ученичества: приобщение к научной школе / Психологический журнал. 2000. № 5. Т. 21. – С. 106–111.
28. Лудченко А. А. Лудченко Я. А., Примаков Т. А. Основы научных исследований : Учебное пособие [Под ред. А. А. Лудченко]. – К. : Знання, КОО, 2000. – 114 с.
29. Луций Анней Сенека: об авторе [Электронный ресурс] // Библиотека Максима Мошкова. – Режим доступа : [http://lib.ru/POEEAST/SENEKA/about.txt\\_with-big-pictures.html](http://lib.ru/POEEAST/SENEKA/about.txt_with-big-pictures.html)
30. Любіцева О. О. Туристичні ресурси України : Навчальний посібник / О. О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стайфчук. – К. : Альтерпрес, 2007. – 369 с.
31. Маергойз И. М. Методика мелкомасштабных экономико-географических исследований. – М. : Изд-во МГУ, 1981. – 137 с.
32. Мерлен П. Город. Количественные методы изучения; пер. с франц. – М. : Прогресс, 1977. – 264 с.
33. Методика страноведческого исследования: Экономическая и социальная география / Под ред. Н. С. Мироненко. М. : Изд-во МГУ, 1993. – 152 с.
34. Методы и сущность эмпирического уровня познания [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://tonusmozga.ru/poznanie/nauchnyj-vid-poznaniya/empiricheskoe.html#i-3>
35. Мешечко Е. Н. Туризм и картография / Туризм и рекреация: фундаментальные и прикладные исследования: Труды III международной

научно-практической конференции. МГУ им. М. В. Ломоносова, географический факультет, Москва, 24-25 апреля 2008 г. – М. : АНО «Диалог культур», 2008. – С. 349–351.

36. Мироненко Н. С. Страноведение: Теория и методы : Учебное пособие для вузов. – М. : Аспект пресс, 2001. – 268 с.

37. Наринян А. Р. Поздеев В. А. Основы научных исследований : Учебное пособие. – К. : Изд-во Европ. ун-та, 2002. – 110 с.

38. О библиотеках [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://penzacitylib.ru/index.php?option=com\\_k2&view=item&id=103](http://penzacitylib.ru/index.php?option=com_k2&view=item&id=103)

39. Примеры применения выборочного метода [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://studopedia.ru/10\\_30864\\_primeri-primeneniya-viborochnogo-metoda.html](http://studopedia.ru/10_30864_primeri-primeneniya-viborochnogo-metoda.html)

40. Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року // Урядовий кур'єр. – 28 грудня 2002 року. – №244. – С. 12.

41. Рене Декарт [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.solecity.ru/philosophy/rene-dekart>

42. Реферат як один з основних видів документної інформаційної продукції [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://uchebnikionline.com/informatika/osnovi\\_informatsiyno-analitichnoyi\\_diyalnosti\\_-\\_zaharova\\_iv/referat\\_odin\\_osnovnih\\_vidiv\\_dokumentnoyi\\_informatsiynoyi\\_produktsiyi.htm](http://uchebnikionline.com/informatika/osnovi_informatsiyno-analitichnoyi_diyalnosti_-_zaharova_iv/referat_odin_osnovnih_vidiv_dokumentnoyi_informatsiynoyi_produktsiyi.htm)

43. Руденко В. П., Грушко И. М. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – Київ-Чернівці : К.: - М. Академія – Зелена Буковина, 1999. – 568 с.

44. Сиденко В. М. Основы научных исследований : учебное пособие для вузов. 2-е изд., стереотипное . – Харьков : Вища школа, 1979. – 200 с.

45. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основы научных исследований: Навчальний посібник для вищих педагогічних закладів. – К. : РНЦ ДІНІТ, 2000. – 259 с.

46. Сколько в мире библиотек? [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.rulit.org/read/7>

47. Список электронных библиотек [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [https://ru.wikipedia.org/wiki/Википедия:Список\\_электронных\\_библиотек](https://ru.wikipedia.org/wiki/Википедия:Список_электронных_библиотек)

48. Статистичний бюлетень «Туристична діяльність в Україні у 2017 році» / [відп. за вип. І. В. Калачова]. – К. : Державна служба статистики, 2017.

49. Статистичний щорічник за 2017 рік / [за ред. О. Г. Осауленка ; відп. за вип. О. А. Вишневська]. – К. : Державна служба статистики України, 2017.

50. Тойн П., Ньюби П. Методы географических исследований. Экономическая география; пер. с англ. Ю. Г. Липеца и Н. Н. Чижова. – 1 выпуск. – М. : Прогресс, 1977. – 271 с.

51. Ханова О. В. Диференціація регіонів України за характером туристичної діяльності // Регіон: стратегія та пріоритети. Український науково-практичний журнал. – 2006. – №4. – С. 74–79.

52. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2003. – 240 с.

53. Что такое философия? // Введение в философию : Учебное пособие для вузов [Электронный ресурс] / Авт. колл. : Фролов И. Т. и др. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Республика, 2003. – Режим доступа : <https://mipt.ru/education/chair/philosophy/textbooks/frolovintro/introduction.php>

54. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науко-дослідницької діяльності : Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с.

55. Юрченко О. Є. Методичний апарат вивчення туризму / Географія та туризм : [наук. зб.] / [ред. кол. : Я. Б. Олійник (відп. ред.) та ін.]. – К. : Альтерпрес, 2011. – Вип. 15. – С. 229–235.

56. Юрченко Е. Е. Системный подход в изучении туризма / Туризм и региональное развитие : сборник научных статей. – 2011 – Вып. 6. – Смоленск : Универсум, 2011. – С. 189–195.

57. Юрченко С. А. Инфраструктура мира : Учебное пособие. [Перевод с украинского Юрченко С. А.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2006. – 328 с.

58. Юрченко С. А. Методика научных исследований : учебное пособие для студентов специальности «Туризм» / С. А. Юрченко, Е. Е. Юрченко. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 176 с.

59. Юрченко С. А., Юрченко Е. Е. Основы научных исследований: Учебное пособие для студентов специальностей «Международные отношения и региональные студии» «Туризм», «Гостинично-ресторанное дело». – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2017. – 204 с.

60. Tourism Trends and Policies. Organization for economic cooperation and development. – France, 2010.

61. World Data Atlas [Electronic resource]. – Way of access : <http://tunisia.opendataforafrica.org/atlas/topics/Research-and-Development/RandD-Expenditure/RandD-expenditure-percent-of-GDP>

62.

#### **4. Завдання для поточної контрольної роботи**

1. Об'єкт, предмет, мета і завдання курсу «Основи наукових досліджень».
2. Визначення категорії «наука».
3. Мета, предмет і функції науки.
4. Взаємовідносини науки і виробництва.
5. Наука як пізнання дійсності і побутове пізнання.
6. Наукові школи, їх ознаки і роль у розвитку науки.
7. Світогляд і його типи.
8. Наукова картина світу.
9. Науково-технічний потенціал і його значення для розвитку економіки країни.
10. Співвідношення понять НТП і НТР.
11. Етапи розвитку НТР, їх сутність.
12. Склад і призначення науково-виробничого об'єднання.

13. Склад і призначення міжгалузевого науково-технічного комплексу.
14. Склад і призначення міжгалузевого державного об'єднання та інженерного центру.
15. Етапи історії розвитку науки.
16. Принципи класифікації наук.
17. Основні види класифікації наук.
18. Фундаментальні і прикладні науки.
19. Інформація та способи її передачі.
20. Інформаційна потреба як центральне поняття інформатики.
21. Оцінка інформації.
22. Основні види інформаційних видань.
23. Методи пошуку інформації.
24. Каталоги – основа інформаційно-пошукового апарату бібліотеки.

### **Рекомендована література**

#### **Основна література**

1. Бейлін М. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. – Харків : ХДАФК, 2012. – 184 с.
2. Гальченко, С. І, О. З. Силка, Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.cdu.edu.ua/id/eprint/483>
3. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень: навч. посібник. / В.В. Ковальчук, – 5-е вид. – К.: Професіонал, 2008. – 240 с.
4. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
5. Основы научных исследований : учебник / А. Я. Черныш, Е. Г. Анисимов, Н. П. Багмет, И. В. Глазунова, Т. Д. Михайленко. М. : Изд-во Российской таможенной академии, 2011.
6. Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. Основи наукових досліджень: підручник. – К. : Знання, 2007. – 270 с.
7. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2003. – 240 с.
8. Шкляр М. Ф. Основы научных исследований: учебное пособие. : изд-во Дашков и К, 2012. – 244 с.
9. Юрченко С. А. Основы научных исследований: учебное пособие – Харьков: ХНУ им. В. Н. Каразина. – 2006. – 136 с.
10. Юрченко С.О. Юрченко О.Є. Основи наукових досліджень: навч. посіб. – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна. – 2017. – 204 с.

#### **Допоміжна література**

1. Аканов Б. А., Карамзин Н. А. Основы научных исследований. – Алма-Ата: Мектеп, 1989. – 133 с.
2. Данченко Т. А. Изучение информационного обеспечения научных исследований. Некоторые вопросы методики // Информационное

обеспечение научных исследований. Сб. научных трудов. – Л. : БАН, 1990. – С. 39 – 49.

3. Мионов М. А. Инновации как средство экономического развития и их влияние на формирование структуры мирового хозяйства // Пространственные структуры мирового хозяйства. – М. : «Пресс-Соло». – 1999. – С. 79 –23.

4. Лудченко А. А., Лудченко Я. А., Примак Т. А. Основы научных исследований : учебное пособие / Под ред. А. А. Лудченко. – К. : О-во «Знання», КОО, 2001. – 114 с.

5. Наринян А. Р., Поздеев В. А. Основы научных исследований: уч. пособие. – К. : Изд-во Европ. ун-та, 2002. – 110 с.

6. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник для вищих педагогічних закладів освіти. – К. : РННЦ ДІНІТ, 2000. – 259 с.

7. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика та методика науко-дослідницької діяльності : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 295 с.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення**

1. Сайт держстату України. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційні статистичні щорічники України «Статистичний щорічник України», «Україна в цифрах» та «Статистичний бюллетень».
3. Сайт The world factbook. – URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>.